

Strategies to Improve Personal Security in Anti-Narcotics Operations in Kerman Police Command^۱

Received: ۲۰۲۳-۰۹-۱۸

Pp. ۸۵-۱۱۲

Accepted: ۲۰۲۴-۰۴-۲۱

Ali Ehteshami^۲, Abbas Hajizadeh Anaraki^۳

Abstract

Background and purpose: Some anti-narcotics operations in the police command of Kerman province led to the martyrdom of police officers. This research was conducted with the aim of evaluating the strategies for improving the personal security of anti-narcotics operations in this command.

Methodology: The current applied research was conducted with a qualitative approach. The participants in this research are experts working in the anti-narcotics police, officials related to narcotics, headquarters and operational levels of the anti-narcotics police and the cities of Kerman province. Information was collected with a semi-structured interview tool. Sampling was done purposefully and after the ۱۱th interview, theoretical and thematic saturation was reached. Interviews were implemented and after thematic analysis, basic themes were extracted and classified into organizing and comprehensive themes. The implemented text of the interviews and the done coding reached the opinion of two other coders and their corrective comments were applied.

Findings: In this research, ۹۶ basic themes were classified into ۹ organizing themes under intra-organizational solutions and ۶ organizing themes under extra-organizational solutions.

Conclusion: The results showed that, according to the participants in the research, the intra-organizational solutions to improve the personal security of officers in anti-narcotics operations in Kerman province include: improving the motivation of human resources, improving the intelligence and combat power of human resources, planning human resources, intelligent command, Reforming the organizational structure, upgrading technologies, performance evaluation, information aristocracy, securing the path and extra-organizational solutions include: proportionality of punishment and crime, judicial protection of human resources, Environmental security by improving the economic situation of the region, creating comprehensive security in the region, improving safety based on technology, improving safety based on inter-organizational interactions.

Keywords: Pathology, Kerman Province, Personal Security, Employee Safety, Drugs.

Citation (APA): Ehteshami, Ali, & Hajizadeh Anaraki, Abbas (۲۰۲۴). Strategies to Improve Personal Security in Anti-Narcotics Operations in Kerman Police Command, *Quarterly of Supervision and Inspection*, ۱۸ (۶۸), ۸۵-۱۱۲.
DOI: <https://doi.org/10.22024/si.2023.10186>

^۱- This article is taken from the master's thesis.

^۲- Assistant Professor of National Security, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran; (Responsible author); ۱۱۰ehteshami@gmail.com

^۳- Master's student in counter-narcotics, Amin University of Police Sciences, Tehran, Iran, abaas.hajizadee@gmail.com

راه کارهای ارتقای امنیت فردی کارکنان در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی استان کرمان^۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۲

صص ۱۱۲-۸۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۷

علی احتشامی^۲، عباس حاجی‌زاده انارکی^۳

چکیده

زمینه و هدف: در برخی از عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر، ایمنی مأموران انتظامی به‌خطر می‌افتد. این پژوهش با هدف احصای راه کارهای ارتقای امنیت فردی عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر در فرماندهی استان کرمان انجام شد.

روش‌شناسی: پژوهش کاربردی حاضر دارای ماهیت اکتشافی و با رویکرد کیفی انجام شده است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، خبرگان شغال در پلیس مبارزه با مواد مخدر، مسئولین مرتبط با مواد مخدر، رده‌های ستادی و عملیاتی پلیس مبارزه با مواد مخدر و شهرستان‌های استان کرمان هستند. اطلاعات با ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شده است. نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند انجام گرفت و پس از هفدهمین مصاحبه به اشباع مضمونی رسید. مصاحبه‌ها پیاده‌سازی و پس از تحلیل مضمونی، مضامین پایه استخراج و در مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر طبقه‌بندی شد. متن پیاده‌شده مصاحبه‌ها و مضامین استخراج‌شده به نظر دو نفر دیگر رسید و نظرات اصلاحی آنان اعمال شد.

یافته‌ها: در این پژوهش ۹۶ مضمون پایه در ۹ مضمون سازمان‌دهنده ذیل راه کارهای درون‌سازمانی و ۶ مضمون سازمان‌دهنده ذیل راه کارهای برون‌سازمانی طبقه‌بندی شد.

نتیجه‌گیری: راه کارهای درون‌سازمانی ارتقای امنیت فردی مأموران در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر در استان کرمان عبارتند از: ارتقای انگیزه منابع انسانی، ارتقای توان اطلاعاتی و رزمی منابع انسانی، برنامه‌ریزی منابع انسانی، فرماندهی هوشمند، اصلاح ساختار سازمانی، ارتقای فناوری‌ها، ارزیابی عملکرد، اشراف اطلاعاتی، ایمن‌سازی مسیر و راه کارهای برون‌سازمانی عبارتند از: متناسب‌سازی مجازات و جرم، حمایت قضایی از منابع انسانی، ایمن‌سازی محیطی با بهبود وضعیت اقتصادی منطقه، ایجاد امنیت همه‌جانبه در منطقه، ارتقای ایمنی مبتنی بر فناوری، ارتقای ایمنی مبتنی بر تعاملات بین‌سازمانی.

کلیدواژه‌ها: مبارزه با مواد مخدر، امنیت فردی، استان کرمان و ایمنی کارکنان.

استناد (APA): احتشامی، علی، و حاجی‌زاده انارکی، عباس (۱۴۰۳). راه کارهای ارتقای امنیت فردی کارکنان در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی استان کرمان. *فصلنامه نظارت و بازرسی*، ۱۸(۶۸)، ۸۵-۱۱۲.
DOI: <https://doi.org/10.22034/si.2023.101860>

۱- این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد است.

۲- استادیار امنیت ملی، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران. (رایانامه نویسنده مسئول: ehteshami@gmail.com)

۳- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مبارزه با مواد مخدر، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران. (رایانامه: abaa.hajizadee@gmail.com)

مواد مخدر، از مسائل مهم و جدی در سطح بین‌المللی است که از جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فردی بدان توجه می‌شود. در ایران به دلیل هم‌جواری با کشورهای تولیدکننده این مواد، مسئله مواد مخدر ابعاد گسترده‌تری دارد. ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی راهبردی، از گذشته پلی میان شرق و غرب بوده و با توجه به همسایگی با افغانستان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین تولیدکنندگان مواد مخدر، همواره مسیری برای انتقال این مواد به ترکیه و از آن‌جا به کشورهای اروپایی بوده است. از این‌رو، هرساله دستگاه‌های عضو ستاد مبارزه با مواد مخدر و مراکز علمی - پژوهشی و سازمان‌های غیردولتی در زمینه مبارزه با مواد مخدر، پیش‌گیری از اعتیاد و درمان معتادان، فعالیت‌های بسیاری انجام می‌دهند.

استان کرمان به‌علت نزدیکی به استان‌های مرزی شرق کشور و هم‌چنین هم‌مرزی با استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان، محل تردد و عبور باندها و قاچاق‌چیان مواد مخدر بوده و سال‌هاست که در پی مبارزه با این پدیده شوم است. مواد مخدر علاوه بر افرادی که مصرف می‌کنند، به نیروهای مبارزه با مواد مخدر نیز خسارت‌های زیادی را وارد می‌کند، ضمن آن‌که آسیب‌های اجتماعی زیاد آن‌را هم نباید نادیده گرفت. قاچاق‌چیان مواد مخدر هزینه‌های مادی و معنوی بسیار زیادی را بر استان کرمان تحمیل می‌کنند. این استان رتبه دوم کشور را در کشف مواد مخدر و خط مقدم مبارزه با مواد مخدر دارد (خبرگزاری مهر، ۱۴۰۲)^۱ و درصد بالایی از زندانیان استان کرمان را نیز زندانیان مرتبط با مواد مخدر تشکیل می‌دهند که حجم مبارزه و ماندگاری محکومان مواد مخدر در زندان‌های استان کرمان موجب افزایش جمعیت کیفری در زندان‌ها شده و تعیین موضوع برنامه‌های کاهش جمعیت کیفری را با مشکل مواجه کرده است. از آن‌جا که استان کرمان در مسیر قاچاق و ترانزیت مواد مخدر و روان‌گردان قرار دارد و یکی از ورودی‌های مواد مخدر به کشور از این استان است، منشأ

۱- گزارش خبری پایگاه مهرنیوز از مصاحبه با فرمانده انتظامی استان کرمان: ۱۴۰۲/۰۶/۰۷

بسیاری از اقدامات خشونت‌بار در این استان است و متأسفانه این استان شاهد درگیری‌های زیادی بین نیروهای مبارزه با مواد مخدر و قاچاق‌چیان و اشرار است که منجر به شهادت مأموران انتظامی می‌شود. بیش‌ترین مأموریت‌های منجر به شهادت کارکنان مواد مخدر در شرق در محدوده عملیاتی عمده قرارگاه تاکتیکی ابوذر گزارش شده است. به‌نحوی که در آبان‌ماه سال ۱۴۰۰ سرپرست قرارگاه عملیاتی ابوذر با حضور فداکارانه در صحنه عملیات و درگیری تن‌به‌تن با یکی از اشرار ضمن به‌هلاکت رساندن او، خود نیز به‌درجه رفیع شهادت نائل شد. در این عملیات یک استوار و یک سرباز وظیفه نیز به شهادت رسیدند و شش نفر از مأموران مجروح شدند.

در ۲۳ تیرماه سال ۱۴۰۰ نیز در جنوب استان کرمان در شهرستان کهنوج در یک مأموریت فنی، در درگیری بین خودروهایی شوتی متعلق به اشرار مسلح و مأموران مبارزه با مواد مخدر، منجر به شهادت یک سرباز و یک سرباز شده که در این عملیات علاوه بر هلاکت سربازان اشرار و قاچاق‌چی بزرگ مواد مخدر، مهمات و سلاح و هم‌چنین ۱۳۵ کیلوگرم مواد مخدر کشف و ضبط شد. طبق آمار پلیس مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی استان کرمان، از ابتدای سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر استان، تعداد ۱۸ نفر شهید و ۴۳ نفر مجروح شده‌اند (بولتن خبری پلیس مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی استان کرمان، ۱۴۰۰). در جامعه نیز پس از شهادت کارکنان با اظهارت غیرکارشناسانه، ماهیت وجودی پلیس را ارزیابی و پلیس متهم به ضعف می‌شود. بنابراین لازم است با شناخت عوامل مؤثر در تهدیدات امنیتی ناشی از درگیری‌های مسلحانه بین مأموران انتظامی و قاچاق‌چیان مواد مخدر، راه‌کارهای مناسب، برای تأمین امنیت فردی کارکنان درگیر و احساس امنیت فردی سایر کارکنان احصاء شود. بدین‌سان این پژوهش به‌دنبال پاسخی برای این پرسش است که با چه راه‌کارهایی می‌توان امنیت فردی مأموران درگیر در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر در استان کرمان را تأمین کرد؟

پس از مراجعه به محیط‌های پژوهشی فراجا و سامانه‌های نمایه‌کننده مقالات علمی، سابقه پژوهش‌های مرتبط با موضوع مقاله حاضر احصاء شد. نگاه پژوهش‌گران به پژوهش‌های مرتبط با موضوعات «آسیب‌های سازمانی در عملیات‌های انتظامی» و «ایمنی کارکنان» بوده است. نتیجه این بررسی‌ها دستیابی به پژوهش‌های زیر است:

آقارزی (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی انتصاب نظام مدیران حرفه‌ای در سازمان‌های دولتی ایران» به این نتیجه رسید که تمامی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی ایران، نیازمند افراد خلاق، انعطاف‌پذیر و مسئول هستند. از طرفی شناسایی، جذب و نگهداشت کارکنان با چنین ویژگی‌ها دارای فرایندهای پیچیده‌ای بوده و ضرورتاً مدیریت منابع انسانی باید خود را با هنجارهای روز منطبق کند.

کنعانی و یآوری (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل علی حوادث در عملیات‌های پلیسی و پیامدهای آن» به این نتیجه رسیدند که عوامل مدیریتی، تجهیزات و عوامل مبتنی بر وظیفه کارکنان، دارای تأثیر معنی‌داری بر پیامدهای حوادث هستند و با کنترل آن‌ها می‌توان آمار حوادث را کاهش داد، اما علل شخصی و محیطی تأثیر معنی‌داری چندانی بر پیامدهای حوادث ندارند ولی لازم است مورد توجه قرار گیرند.

موسی‌پور عسکری، بلندیان و مرتضویان (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان «آسیب‌شناسی ترانزیت مواد مخدر با رویکرد اجتماعی- شهری و منطقه‌ای (مورد مطالعه: استان کرمان)» به این نتیجه رسیدند که شهرهای قرارگرفته در مسیر ترانزیت مواد مخدر استان کرمان بیش‌ترین آسیب را دچار هستند. از میان شهرستان‌های استان کرمان؛ شهرستان‌های جنوبی شامل: کهنوج، رودبار، قلعه‌گنج، منوجان، جیرفت، عنبرآباد، فاریاب و شهرستان شرقی بم، فهرج، ریگان، نرماشیر بیش‌ترین آسیب را که شامل افزایش مقدار کشفیات مواد مخدر، افزایش انواع جرم‌ها (قتل، آدم‌ربایی)، افزایش سرقت مسلحانه، از بین

رفتن نیروی انسانی (شهداء و جانبازان)، افزایش اعتیاد در حوزه شهری را دچارند.

باقری، احتشامی و معصومی (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان «چالش‌های درون‌سازمانی مبارزه با موادمخدر (مورد مطالعه: فرماندهی انتظامی استان اصفهان)» نتیجه گرفتند که برای کاهش آسیب‌ها و چالش‌های مذکور لازم است عوامل انگیزشی در کارکنان ارتقاء یابد، برخی از لوازم در اختیار به فناوری‌های روز تجهیز و آموزش برخی از کارکنان نیز به‌روزرسانی شود.

حسینی، حسینی، زاهدی و فروتن (۱۴۰۰) در مقاله پژوهشی با عنوان «رابطه مجازات جرم قاچاق مسلحانه مواد مخدر و روان‌گردان با مؤلفه هماهنگی نهادهای ذی‌ربط در امنیت اجتماعی از منظر قضات در ساختار قضایی جمهوری اسلامی ایران» به این نتیجه رسید که اولاً از حیث تقنینی حدودی که باید جرم‌انگاری شود، نیاز به تبیین مبانی فقهی و حقوقی دارد و ثانیاً تناسب جرم و مجازات و نیز اثربخشی و بازدارندگی مجازات‌ها در بین خبرگان و قضات مورد مناقشه و نیازمند مطالعه دقیق تبیینی و تفسیری است.

کریمی، جزینی، کریمی و سلیمانی (۱۳۹۸) در مقاله پژوهشی خود با عنوان «بررسی چالش‌های پلیس مبارزه با مواد مخدر در مقابله با انحراف پیش‌سازها از مسیر قانونی» به این نتیجه رسید که چالش‌های پلیس مبارزه با مواد مخدر در مقابله با انحراف پیش‌سازها در پنج عامل قوانین و مقررات، ساختاری، فناوری، منابع انسانی و آموزش شناسایی شد. نتایج نشان داد که نبود قوانین و مقررات جامع، عدم ساختار مستقل، به‌روز نبودن تجهیزات، کمبود کارکنان متخصص و کافی نبودن آموزش‌های تخصصی از مهم‌ترین چالش‌های پلیس تخصصی بوده است.

این^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان «چالش‌های فیزیکی و روانی کارکنان نظامی، امدادی، پزشکی در عملیات‌های پشتیبانی بلاپای طبیعی» دریافتند که اغلب چالش‌های گزارش‌شده در سراسر مطالعه، ساختاری (یعنی

تعامل با زیرساخت‌ها یا نهادهای ساختاری) و به‌دنبال آن محدودیت‌های منابع، چالش‌های روانی، فیزیکی و اجتماعی هستند. بیش از ۶۰ درصد از مقالات، نتایج مثبت یا متحول‌کننده‌ای را پس از مشارکت در کار امدادی (به‌عنوان مثال: ارائه منابع اضافی، پشتیبانی و آموزش) و هم‌چنین رشد خود بررسی کردند. نتایج به‌دست‌آمده بر اهمیت آموزش قبل از اعزام برای آماده‌سازی بهتر امدادگران به‌منظور مدیریت چالش‌های مورد انتظار و هم‌چنین خدمات حمایتی پس از استقرار برای کاهش پیامدهای نامطلوب و حمایت از رفاه امدادگران تأکید می‌کند.

سوشما^۱ و دوی^۲ (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان «استقرار سیستم مونی‌تورینگ و هشدار سلامت پیشرفته برای کارکنان نظامی در مناطق جنگی» گزارشی از ساخت یک دستگاه دارای امکانات ویژه برای کمک به مأموران و کارکنان نظامی در مناطق عملیاتی ارائه کردند. این دستگاه که روی لباس مأمور یا سرباز نصب می‌شود، قادر است در هر نوع شرایط آب و هوایی با ارسال سیگنال‌هایی از طریق جی‌پی‌اس، نیاز وی به کمک و موقعیت مکانی وی را نیز ارسال کند.

لانگان، مانینگ و مورسیسی^۳ و همکاران (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان «اثر بخشی دو راهبرد خنک‌کننده متناوب در طول فرآیند کار و استراحت در گرما با تجهیزات محافظ شخصی» به این نتیجه رسیدند که برای حفظ سلامت مأموران و سربازان در عملیات نظامی لازم است از وسایل متکی بر راهبرد خنک‌کننده متناوب در طول فرآیند کار و استراحت استفاده کنند. در این راستا، به معرفی تجهیزات محافظ شخصی دارای این قابلیت پرداخته‌اند.

لابکوسکی، کریجیر، ساندج^۴ و همکاران (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان «سیستم‌های پشتیبانی برای کمک‌رسانی پزشکی به سربازان در عملیات‌های

۱- Sushma

۲- Devi

۳- Langan, Manning, Morrissey

۴- Lubkowski, Piotr, Krygier, Jaroslaw, Sondej, Tadeusz

نظامی» جهت تأمین ایمنی و سلامت سربازان در عملیات نظامی، یک سیستم پشتیبانی برای تصمیم‌گیری در خصوص سربازان آسیب‌دیده در حین عملیات معرفی کرده‌اند. این سیستم که می‌تواند توسط پلیس و آتش‌نشانی نیز مورد استفاده قرار گیرد، الزامات رویه‌های مراقبت از مجروحان را برآورده می‌کند. این سیستم، بر اساس نظارت مستمر علائم حیاتی سربازان منتخب و سیگنال‌های زیست‌پزشکی، به‌طور خودکار یک تریاژ پزشکی برای سربازان مجروح را پیشنهاد می‌کند. اطلاعات مربوط به تریاژ با استفاده از سیستم مدیریت ستاد برای پرسنل پزشکی (اولین پاسخ‌دهندگان، افسران پزشکی، گروه‌های تخلیه پزشکی) و در صورت لزوم برای فرماندهان ارسال می‌شود.

جمع‌بندی پیشنهاد

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، وجه اشتراک پیشنهادها ارائه‌شده با پژوهش حاضر این است که همه این پیشنهادها به‌نحوی به آسیب‌های نیروها در عملیات‌ها پرداخته‌اند اما وجه افتراق پیشنهادها اشاره‌شده با پژوهش حاضر این است که این پژوهش‌ها عمدتاً به آسیب‌های ناشی از عملیات یا چالش‌های پیش‌روی پلیس برای مبارزه با مواد مخدر می‌پردازند و در یک مورد هم به عوامل علی مؤثر بر آسیب‌های ناشی از مواد مخدر اشاره شده است و در برخی از این پژوهش‌ها نیز راه‌کارهایی برای تأمین ایمنی سربازان و کارکنان حین عملیات نظامی با استفاده از روش‌های مختلف پزشکی و دستگاہی پیشنهاد شده است. پژوهش حاضر معطوف به آسیب‌های وارده بر کارکنان در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر و راه‌کارهای پیش‌گیری از آن است و با نگاهی به این موضوع، درصد احصای راه‌کارهایی برای پیش‌گیری از این آسیب‌ها یا فائق آمدن بر آنها است.

مبانی نظری

امنیت فردی: امنیت فردی یکی از ابعاد امنیت انسانی است. تهدیدات زیادی علیه امنیت انسانی وجود دارد، برخی از این تهدیدات مستقیم و برخی

غیرمستقیم است. جنگ، قتل‌های بی‌رحمانه و تعرضات جانی، رفتارهای غیرانسانی، مواد مخدر، تبعیض و سلطه‌گری، منازعات بین‌المللی و استفاده از سلاح‌های کشنده و مخرب از تهدیدات مستقیم هستند و محرومیت، بیماری، عقب‌ماندگی، انتقال و جابه‌جایی جمعیت (آوارگی و مهاجرت‌های ناخواسته) و تخریب محیط زیست از تهدیدات غیرمستقیم انسانی محسوب می‌شود (قاسمی، ۱۳۸۴: ۸۲۱). نیروهای پلیس به‌عنوان بخشی از جامعه انسانی هم ضامن ایجاد امنیت هستند و هم لازم است حین انجام مأموریت، امنیت آن‌ها حفظ شود یعنی جان و حیات آن‌ها به‌صورت جمعی مورد تهدید واقع نشود. «امنیت فردی وضعیت مطلوبی است که انسان در آن ضمن اطمینان از عدم تعرض به حقوق فردی خود، زمینه‌ای را فراهم می‌بیند تا با بهبود آن‌ها، بهره‌مندی از امنیت را به‌نفع خود افزایش دهد» (علی‌زاده و کاویانی، ۱۳۹۰: ۲۵۹).

مرجع امنیت در امنیت فردی حق حیات، آزادی (محل زندگی، اعتقادات، شغل)، حق تأمین نیازهای ضروری، حق مالکیت و حفظ کرامت انسانی است. مهم‌ترین شاخص امنیت در امنیت فردی حق حیات است. در صورتی که حیات فرد تهدید شود، امنیت فردی او تهدید شده است. حال این تهدید می‌تواند به هر دلیلی باشد. تهدید فرد به‌دلیل قرار گرفتن در مأموریت شغلی نیز بخشی از این نوع تهدیدات است. پس زمانی که فرد به‌واسطه شغل خود در معرض تهدیدات ارادل و اوباش یا اشرار و قاچاق‌چیان یا مجرمین حرفه‌ای قرار می‌گیرد، به‌نوعی امنیت فردی وی تهدید شده است. «امنیت فردی با تأکید بر «در امان بودن جسم و جان فرد از آسیب‌ها و خشونت‌های شخصی» به‌عنوان یکی از ابعاد هفت‌گانه امنیت انسانی در گزارش سال ۱۹۹۴ توسعه انسانی برنامه توسعه سازمان ملل متحد، ریشه در حق حیات، کرامت ذاتی انسان‌ها و دو حق بشری حق بر امنیت و حق بر تأمین تمامی انسان‌ها و اعضای جامعه بشری دارد. اهمیت این حقوق انسانی موجب آن شده است که به‌عنوان یکی از مهم‌ترین حقوق بشر، جایگاه ویژه‌ای در اسناد مهم بین‌المللی حقوق بشری و هم‌چنین قوانین اساسی کشورها به‌خود اختصاص دهد. در پرتو این متون بین‌المللی می‌توان سخن از تحول بنیادین وظیفه دولت‌ها در خصوص امنیت فردی انسان‌ها راند زیرا دولت‌ها

که در تلقی سنتی، در خصوص امنیت فردی شهروندان خویش تعهداتی برعهده داشته‌اند، در این تلقی نوین با تحول مفاهیم و تعهدات بین‌المللی و هم‌چنین با ظهور گفتمان حقوق بین‌المللی بشر و الگوی امنیت انسانی، تعهدی انسانی و فراملی به حفظ امنیت تمامی انسان‌ها یافته‌اند. در نتیجه، به‌لحاظ ارتباط حیاتی امنیت فردی برای انسان‌ها، دولت‌ها مکلف و ملزم به حفظ آن برای تمامی افراد اعم از تابعان خویش و دیگر افراد انسانی به‌لحاظ جایگاه انسانی و کرامت ذاتی انسانی آن‌ها هستند» (رهامی، ۱۳۹۳: ۱۹۱).

همان‌طور که گفته شد، امنیت فردی معطوف به افراد است و افراد پلیس در حین انجام مأموریت‌های خود به‌صورت ذاتی ممکن است مورد تهدید واقع شوند. سازمان انتظامی باید به‌دنبال راه‌کارهایی باشد تا این امنیت را برای نیروهای خود به‌نحو احسن تأمین کند. در نگاهی دیگر به امنیت باید دقت داشته باشیم که امنیت هم وجه عینی دارد و هم وجه ذهنی. مأمورین مبارزه با مواد مخدر در حین انجام مأموریت ممکن است با تهدیداتی مواجه شوند که متوجه امنیت جانی آن‌ها باشد. این نوع تهدیدات احساس امنیت آن‌ها را مخدوش می‌کند که همان وجه ذهنی تهدید امنیتی است. هرچند این نیروهای جان برکف برای عملیات مبارزه با مواد مخدر شبانه‌روز فعال هستند ولی به‌رحال عملی شدن برخی از تهدیداتی که متوجه جان این افراد است، ممکن است منجر به کاهش احساس امنیت سایر کارکنان یا حتی خانواده‌های آن‌ها شود.

عملیات مبارزه با مواد مخدر: پلیس از شیوه‌ها و روش‌های مختلفی برای کشف و مقابله با توزیع مواد مخدر صنعتی انجام می‌دهد. بخش‌هایی از این شیوه‌ها عبارتند از: بازرسی بدنی افراد مشکوک به حمل مواد مخدر، چهره‌زنی و شناسایی عوامل حمل و توزیع، بازرسی وسایل نقلیه و کشف جاسازی‌ها، بازرسی وسایل همراه مسافران پاک‌سازی نقاط آلوده از وجود توزیع‌کنندگان و فروشندگان خرد، کشف مواد مخدر از عناصر مشکوک به حمل به‌روش بلع و انباری استفاده از دستگاه‌های ایکس‌ری برای تشخیص جاسازی در خودروها و بار مسافران، بهره‌گیری از سگ‌های موادیاب در کشف جاسازی‌های مواد مخدر

و اجرای عملیات گشت در حوزه استحفاظی هر منطقه به‌ویژه در نقاط آلوده (مؤیدی و آقابابایی، ۱۳۹۴). در سطح بین‌المللی نیز شیوه‌های مبارزه با مواد مخدر از طریق: الف) شیوه بازرسی انتظامی یا عملیات آشکار بازرسی؛ ب) شیوه عملیات اطلاعاتی یا پنهان؛ ج) شیوه رزمی تاکتیکی؛ د) شیوه حمل و تحویل تحت نظارت یا تحویل کنترل‌شده؛ و ه) شیوه عملیات روانی انجام می‌پذیرد (غنجدی، ۱۳۸۷). مشخصاً برخی از این عملیات‌ها آشکار و برخی پنهان هستند. معمولاً عملیات پنهان مبارزه با مواد مخدر، امنیت فردی مأموران را کم‌تر به مخاطره می‌اندازد یا لاقلاً کم‌ترین تهدیدات جانی را برای مأمورین به‌همراه دارد ولی عملیات آشکار به‌دلیل رودررویی کامل مأموران با قاچاق‌چیان مواد مخدر همواره برای آن‌ها تهدیدزا بوده است. سازمان انتظامی، تأمین امنیت فردی مأموران در این نوع عملیات‌ها را ضامن حفظ منابع انسانی خود می‌داند و همواره به‌دنبال راه‌کارهایی برای این مهم است.

استان کرمان: استان کرمان با حدود ۱۱ درصد از وسعت کشور، در حال حاضر وسیع‌ترین استان کشور است که با استان‌های خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، فارس و یزد مجاور است. هم‌جواری با سه استان مرزی که به‌نوعی محل قاچاق مواد مخدر به کشور هستند، از استان کرمان معبری برای عبور مواد مخدر ساخته است.

روش‌شناسی

پژوهش کاربردی حاضر دارای ماهیتی اکتشافی است و رویکردی کیفی با راهبرد تحلیل مضمونی دارد. مشارکت‌کنندگان در پژوهش شامل: رئیس، جانشین، معاونین و مدیران پلیس مبارزه با مواد مخدر استان کرمان، فرمانده و جانشین انتظامی شهرستان‌های استان کرمان و خبرگان شاغل به خدمت در پلیس مبارزه با مواد مخدر هستند که حداقل تحصیلات دیپلم و سابقه خدمت بالای ۵ سال داشتند. نمونه‌گیری به‌صورت هدف‌مند انجام و اطلاعات از آن‌ها با مصاحبه نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شده است. پژوهش‌گران در هفدهمین نفر به اشباع نظری و مضمونی رسیدند. برای تحلیل یافته‌ها، متن مصاحبه‌ها

پیاده‌سازی و تحلیل مضمونی شد. مضامین در سطح پایه از واحدهای تحلیل استخراج و مضامین سازمان‌دهنده حاصل از تجمیع، در دو مضمون فراگیر درون‌سازمانی و برون‌سازمانی دسته‌بندی شد. در این پژوهش ۹۶ مضمون پایه در ۹ مضمون سازمان‌دهنده ذیل راه‌کارهای درون‌سازمانی و ۶ مضمون سازمان‌دهنده ذیل راه‌کارهای برون‌سازمانی طبقه‌بندی شدند. مضامین استخراج‌شده به‌همراه متن پیاده‌شده مصاحبه‌ها به دو پژوهش‌گر متخصص دیگر داده شد تا نظرات اصلاحی خود را اعلام کنند. تجمیع نظرات به‌عنوان گزارش نهایی ارائه شد. شکل ۱، فرآیند پژوهش و تحلیل را در یک نگاه نشان می‌دهد.

شکل ۱: فرآیند پژوهش و تحلیل

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی: مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش به‌شرح جدول ۱ است.

جدول ۱: مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش

فراوانی (نفر)				شاخص
کارشناسی ارشد: ۲	کارشناسی: ۵	کاردانی: ۴	دیپلم: ۶	مدرک تحصیلی
سرهنگ: ۳	سرگرد: ۴	افسر جزء: ۱۰		درجه
بالای ۴۰ سال: ۴	۳۶ تا ۴۰ سال: ۵	۳۵ تا ۳۰ سال: ۸		گروه سنی
بالای ۲۰ سال: ۵	۱۶ تا ۲۰ سال: ۵	۱۱ تا ۱۵ سال: ۷		سابقه خدمت
اطلاعات: ۳	کارشناس عملیات ویژه: ۸	فرماندهی و ریاست: ۶		سطح شغلی

یافته‌های استنباطی: پژوهش‌گران با اتکاء به نظرات این مشارکت‌کنندگان، آسیب‌های درون‌سازمانی حوزه‌های اطلاعاتی - عملیاتی، تجهیزات و فناوری و منابع انسانی و آسیب‌های برون‌سازمانی حوزه‌های اقتصادی، امنیتی، تعاملات بین‌سازمانی، حقوقی، سیاسی، فرهنگی و فناوری را شناسایی کردند. گزارش این آسیب‌ها در این مقاله ارائه نشده است. در مرحله بعد پژوهش‌گران در پی یافتن راه‌کارهای تأمین امنیت فردی منابع انسانی در مأموریت‌های محوله برآمدند. این راه‌کارها در جداول ۲ و ۳ آمده است.

جدول ۲: راه‌کارهای درون‌سازمانی تأمین امنیت فردی منابع انسانی

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
ارتقای انگیزه منابع انسانی	تقویت حقوق و مزایای کارکنان عملیاتی و ایجاد بیمه‌های حامی کارکنان.
ارتقای توان اطلاعاتی و رزمی منابع انسانی	اعلام موقعیت لحظه‌ای و نوع عملیات، اعلام موقعیت دقیق اشهرار و قاچاق‌چیان، انجام رزمایش‌های متعدد نزدیک به واقعیت، تمرین مأموریت با بازی جنگ، چاپک‌سازی و چالاک‌سازی یگان‌های تکاوری، حفظ توان رزمی در جابه‌جایی یگان، تقویت آمادگی و توان رزمی یگانی، رصد و ارتقای توان رزمی کارکنان، تغییر روند آموزش‌ها به سمت مهارتی و کاربردی، تجربه‌گرایی در کارکنان، نوسازی آموزش‌های کارکنان، جلوگیری از روزمرگی کارکنان و ارتقای تخصص کارکنان.
برنامه‌ریزی منابع انسانی	تفکیک نیروها بر اساس تخصص، برنامه‌ریزی ترتیب نیرو با توجه به تخصص، ارتقای شایسته‌سالاری در انتصاب مدیران، تعیین فرماندهان میدانی و شجاع، توجه به سوابق عملیاتی برای تعیین فرماندهان مسلط، تعیین فرمانده عمل‌کننده، تعیین رویکرد تخصصی و حرکت به سمت واقعیت‌گرایی.
فرماندهی هوشمند	هماهنگی میان نیروهای عمل‌کننده، تأیید عملیات طرح‌ریزی‌شده با اطلاعات واقعی، جلوگیری از خودمختاری یگان‌های شهرستان‌ها و وحدت فرماندهی.
اصلاح ساختار سازمانی	تقویت و چاپک‌سازی ساختار سازمانی یگان‌های تکاوری، الحاق تیم مجهز پزشکی به ساختار یگان‌های تکاوری، الحاق اورژانس پزشکی به ساختار یگان‌های تکاوری.

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
ارتقای فناوری‌ها	هوشمندسازی اقدامات مقابله‌ای، ساخت ابزار فنی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان، برپایی یگان‌های پهپادی در عمق کویر، تهیه جنگ‌افزارهای متناسب، تهیه خودروهای سبک زرهی، به‌کارگیری تجهیزات نوین، اختصاص جنگ‌افزارهای رباتیک، کارآمد کردن تجهیزات، به‌روزرسانی امکانات، استفاده از تجهیزات هوشمند.
ارزیابی عملکرد	تعیین سنجه‌های ارزیابی یگان‌ها بر اساس کیفیت، خودداری از آمارگرایی مطلق، آسیب‌شناسی موردی مأموریت‌های منجر به شهادت، محک تسلط کارکنان قبل از ورود به عملیات.
اشراف اطلاعاتی	افزایش اطلاعات واقعی و دقیق، تقویت توان اطلاعاتی و بهره‌برداری از برآورد اطلاعاتی.
ایمن‌سازی مسیر	پایش کویر و مسیر تردد قاچاق‌چیان مسلح و تمرکز عملیاتی در مبدأ ورود مواد مخدر.

بر اساس یافته‌های پژوهش، نُه راه‌کار درون‌سازمانی برای ارتقای امنیت فردی در عملیات مبارزه با مواد مخدر در فرماندهی انتظامی استان کرمان احصاء شد که این راه‌کارها را می‌توان به شرح زیر توضیح داد:

۱) **اشراف اطلاعاتی:** برای اجرای عملیات مبارزه با مواد مخدر، باید از برآورد اطلاعاتی دقیق بهره‌برداری شود و با تقویت توان اطلاعاتی، اطلاعات واقعی و دقیق مبنای تصمیم‌گیری قرار گیرد. این اشراف اطلاعاتی با تمرکز عملیاتی در مبدأ ورود مواد مخدر، امنیت فردی مأموران را ارتقاء می‌دهد.

۲) **ایمن‌سازی مسیر:** ضمن پایش مسیر، کویر و مسیر تردد قاچاق‌چیان مسلح ایمن‌سازی می‌شود. موسی‌پور و همکاران (۱۴۰۱) نیز در پژوهش خود اعلام داشته‌اند که شهرهای قرار گرفته در مسیر ترانزیت در استان کرمان بیش‌ترین آسیب‌ها را تحمل کرده‌اند و جرائم مختلف مرتبط با مواد مخدر در این شهرها به‌نحو چشم‌گیری از سایر شهرهای استان بیش‌تر است از این‌رو لازم است با ایمن‌سازی مسیر تردد قاچاق‌چیان این جرائم کاهش یابد.

۳) فرماندهی هوشمند: هوشمندی در فرماندهی با وحدت رویه فرماندهی آغاز می‌شود تا بین نیروهای عامل، هماهنگی کامل برقرار شود و نیازمند دستیابی به اطلاعات دقیق و مبتنی بر واقعیت است. پس قبل و حین عملیات باید این مهم برنامه‌ریزی و پیاده‌سازی شود تا مانع از ایجاد آسیب‌های فردی و یگانی شود و امنیت فردی منابع انسانی تأمین شود.

۴) ارتقای فناوری‌های هوشمندسازی: فناوری‌های هوشمند بهترین منابع پشتیبانی برای مأمورین عملیاتی است. به‌روزرسانی و کارآمد کردن تجهیزات و امکانات، به‌کارگیری تجهیزات نوین، ساخت ابزار فنی توسط شرکت‌های دانش‌بنیان، تهیه جنگ‌افزارهای متناسب، تهیه خودروهای سبک زرهی، برپایی یگان‌های پهبادی در عمق کویر، اختصاص جنگ‌افزارهای رباتیک و استفاده از تجهیزات هوشمند برای دستیابی به این مهم، ضروری است. این راه‌کار با یافته‌های باقری و همکاران (۱۴۰۰) و کرمی و همکاران (۱۳۹۸) از این حیث هم‌راستا است که آنان نبود تجهیزات به‌روز را از آسیب‌های سازمانی مبتلا به اعلام کرده‌اند.

۵) تقویت و بهبود ساختار سازمانی: منابع انسانی مورد نیاز برای عملیات مبارزه با مواد مخدر از تخصص‌های متفاوت تأمین می‌شوند. موضوع دوم، لزوم تقویت ساختار سازمانی است. این مورد باید با ارتقای ساختار سازمانی یگان‌ها و الحاق تیم مجهز و اورژانس پزشکی به ساختار یگان‌های تکاوری و چابک‌سازی ساختار سازمانی یگان‌های تکاوری انجام شود. در این صورت است که مأموریت‌ها به‌صورت تخصصی قابلیت انجام دارد و منابع انسانی با امنیت کامل در مأموریت‌ها مشارکت می‌کنند. این راه‌کار با یافته کرمی و همکاران (۱۳۹۸) هم‌راستا است. چرا که پژوهش مذکور، نبود ساختار مستقل را از چالش‌های حوزه مأموریتی اعلام کرده است.

۶) ارتقای توان اطلاعاتی و رزمی منابع انسانی: مأموران باید قبل از عملیات، رزمایش‌های متعدد انجام دهند و کارکنان با بازی جنگ به تمرین مأموریت بپردازند، از طرفی آموزش‌ها به سمت مهارتی سوق یابد و از

تجارب کارکنان زبده برای این امر استفاده شود، ارتقای تخصص کارکنان نیز با جلوگیری از روزمرگی امکان‌پذیر است. در این راستا نیز لازم است توان رزمی کارکنان برای انجام مأموریت‌ها ارزیابی شود. علاوه بر این تقویت آمادگی و توان رزمی یگانی و چابک‌سازی و چالاک‌سازی یگان‌های تکاوری در این راستا دارای اهمیت ویژه است. حین عملیات نیز باید موقعیت لحظه‌ای نیروها و موقعیت اشرار و قاچاق‌چیان مشخص باشد تا از تهدیدات امنیت فردی مأموران کاسته شود. این راه‌کار با یافته‌های کرمی و همکاران (۱۳۹۸) از این حیث هم‌راستا است که در آن پژوهش نیز به لزوم ارتقای آموزش‌های تخصصی و تأمین کارکنان متخصص برای مأموریت مبارزه با انحراف پیش‌سازهای تولید مواد اعتیادآور صنعتی اشاره داشته‌اند.

۷) برنامه‌ریزی منابع انسانی: برای برنامه‌ریزی دقیق و صحیح منابع انسانی، قدم اول انتخاب فرماندهان و مدیران شایسته، میدانی، شجاع، مسلط، عامل، واقع‌گرا و دارای سوابق عملیاتی است و پس از آن باید ترتیب نیروها و تأمین نیروهای عملیاتی بر اساس تجربه و تخصص آن‌ها باشد.

۸) ارزیابی عملکرد: یکی از معضلات همیشگی در برخی از مدیریت‌ها آمارگرایی است. اگر مدیریت و فرماندهی به دنبال ارزیابی صحیح عملکرد باشد، لازم است سنجش‌های ارزیابی یگان‌ها بر اساس کیفیت تدوین شود و از طرفی تسلط کارکنان نیز قبل از ورود به عملیات سنجیده شود و مأموران بر اساس نتایج ارزیابی به عمل آمده جسمی، روحی و مهارتی به کارگیری شوند. از سوی دیگر لازم است در هر مرحله مدیران و فرماندهان به صورت موردی صدمات و آسیب‌های فردی را ارزیابی و آسیب‌شناسی و از آن برای مأموریت‌های بعدی به نحو احسن بهره‌برداری کنند.

۹) ارتقای انگیزه منابع انسانی: یکی از مؤلفه‌های امنیت فردی، مؤلفه مادی آن است. مأموران باید بیمه‌های حامی داشته باشند و حقوق و مزایای آن‌ها به طور مستمر و با شرایط اقتصادی متناسب شود. در پژوهش

باقری و همکاران (۱۴۰۰)، ارتقای عوامل انگیزشی از مهم‌ترین عوامل برای کاهش آسیب‌های درون‌سازمانی اعلام شده است که هم‌راستایی یافته‌های دو پژوهش را تأیید می‌کند.

جدول ۳: راه‌کارهای برون‌سازمانی تأمین امنیت فردی منابع انسانی

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
متناسب‌سازی مجازات و جرم	اصلاح قوانین برای قطع بنیان مالی قاچاق‌چیان، اصلاح قوانین مجازات قاچاق‌چیان، بازنگری مجازات‌های جرائم قاچاق، بازنگری نحوه جرم‌انگاری قاچاق، رسیدگی ویژه به پرونده‌های مواد مخدر و ضمانت اجرای قوانین.
حمایت قضایی از منابع انسانی	اصلاح قانون به‌کارگیری سلاح در خصوص تیراندازی به خودروهای شوتی، افزایش هزینه جرم برای قاچاق‌چیان با وضع قوانین جدید، بازنگری در قواعد اقدام و تحذیر در مورد مأمورین عملیاتی و حمایت‌های قانونی از کارکنان درگیر در مأموریت‌ها.
ایمن‌سازی محیطی با بهبود وضعیت اقتصادی منطقه	ارتقای وضعیت معیشتی ساکنان منطقه، ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی در منطقه، تخصیص بودجه کافی به منطقه و حمایت از فقرزدایی از منطقه.
ایجاد امنیت همه‌جانبه در منطقه	ایجاد اختلال در نظام مالی قاچاق‌چیان، کنترل منابع مالی قاچاق‌چیان، استفاده از ظرفیت افراد صاحب نام برای توجیه مردم، پایش کویر با اتکاء به ظرفیت ساکنین منطقه، پایش هوایی مسیر قاچاق‌چیان، پایش ورود اتباع خارجی به کشور، تشکیل بانک اطلاعاتی، نظارت بر کویر و حمایت از قاچاق‌چیان زندانی آزادشده.
ارتقای ایمنی مبتنی بر فناوری	افزایش پشتیبانی تجهیزاتی، افزایش دوربین‌های پایشی در سطح استان، به‌روزرسانی تجهیزات پایش کویر، پایش هوشمند مرز.
ارتقای ایمنی مبتنی بر تعاملات بین‌سازمانی	متناسب‌سازی قدرالسهم هر سازمان برابر نقش ایفاء‌شده، استفاده از ظرفیت هلال احمر و اورژانس، پاسخ‌گو نمودن دستگاه‌های دخیل، پیگیری دیپلماسی برای پاسخ‌گو نمودن کشورهای هم‌جوار، تمرکز بر مأموریت‌های مشترک، تنظیم دستورالعمل‌های تعامل بین‌سازمانی، حمایت قانونی سازمان قضایی نیروهای مسلح از مأمورین درگیر در عملیات، مسئول‌سازی دستگاه‌های متولی در

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
	مبارزه با قاچاق، استفاده از ظرفیت سپاه و ارتش، استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد، استفاده از ظرفیت ستادکل نیروهای مسلح، استفاده از ظرفیت هوانیروز ارتش، استفاده از ظرفیت یگان‌های بهیاری سپاه، استفاده مشترک از خودروهای سایر سازمان‌ها در مأموریت‌ها، تشکیل بانک اطلاعاتی جامع بین نهادها، تعامل با ادارات راه، دهیاری‌ها، بخشداران و فرماندهان، هماهنگی مأموریتی بین نیروهای مسلح، اصلاح مقررات پشتیبانی رزمی مشترک بین‌سازمانی و اعلام مرخصی زندانیان قاچاق‌چی مسلح به پلیس.

راه‌کارهای برون‌سازمانی در این پژوهش نیز در شش مؤلفه مجزا احصاء شد. این راه‌کارها را می‌توان به شرح زیر تبیین کرد:

(۱) متناسب‌سازی مجازات و جرم: یکی از مسائلی که در مبارزه با مواد مخدر حل نشده است، عدم تناسب مجازات با جرائم مرتبط با مواد مخدر است. سودآوری ناشی از قاچاق مواد مخدر به حدی است که قاچاق‌چیان تمام تبعات ناشی از آن را به جان می‌خرند. این موضوع باعث شده است که مجازات‌های در نظر گرفته شده برای این دسته از جرائم، بازدارنده نباشد. از این رو یکی از الزامات کاهش جذابیت قاچاق مواد مخدر برای قاچاق‌چیان اصلاح قوانین مجازات قاچاق‌چیان، بازنگری مجازات‌های جرائم قاچاق، بازنگری نحوه جرم‌انگاری قاچاق و رسیدگی ویژه به پرونده‌های مواد مخدر است. این اصلاحات باید به حدی باشد که هزینه جرم را برای قاچاق‌چیان افزایش دهد. پس از اصلاح این قوانین و ضمانت اجرای آن باید در قوه قضاییه ترتیبی اتخاذ شود تا با اصلاح قوانین موجود، بنیان مالی قاچاق‌چیان قطع شود. چرا که این درآمدها علاوه بر این که باعث افزایش قدرت نفوذ سرکرده‌های قاچاق مواد مخدر شده است، به نظام اقتصادی کشور نیز به میزان زیادی لطمه وارد می‌کند و از آن گذشته به راحتی با تأمین قرارهای مجازات

دستگیرشدگان، آنان را به چرخه قاچاق بازمی‌گرداند و به‌نحوی علاوه‌بر از بین بردن نتایج تلاش‌های پلیس برای مبارزه با مواد مخدر، تهدیدی برای امنیت فردی مأمورین خواهد بود. این راه‌کار با یافته‌های پژوهش حسینی و همکاران (۱۴۰۰) از آن‌رو هم‌راستا است که آنان نیز به لزوم تناسب جرم و مجازات و اثربخشی و بازدارندگی مجازات‌ها به‌عنوان یافته‌های پژوهش خود دست یافته‌اند.

۲) *حمایت قضایی از منابع انسانی*: یکی از معضلاتی که مأمورین مبارزه با مواد مخدر با آن روبه‌رو هستند، تیراندازی‌های اشتباه در عملیات است. موارد متعددی وجود دارد که این اشتباهات منجر به ایراد آسیب‌های جسمانی به قاچاق‌چیان شده و مأمور یا سازمان پلیس مجبور به جبران خسارت شده‌اند. این موارد باعث می‌شود که قاچاق‌چی در امر قاچاق خود جری‌تر اقدام کند و ریسک مقابله از مأمور گرفته شود. متأسفانه این موضوع مأموران را به‌شدت محدود کرده است. به‌همین دلیل به‌نظر می‌رسد برای کاهش تهدیدات امنیتی ناشی از این موضوع باید ضوابط و قوانین و مقررات مرتبط با به‌کارگیری سلاح به‌خصوص در مورد تیراندازی به خودروهای شوتی و قواعد اقدام و تحذیر در مورد مأمورین عملیاتی اصلاح شود و از کارکنان درگیر در مأموریت‌های عملیاتی حمایت‌های قانونی لازم به‌عمل آید.

۳) *ایمن‌سازی محیطی با بهبود وضعیت اقتصادی منطقه*: برای کم‌تر شدن گرایش به قاچاق مواد مخدر برای افرادی که واقعاً به‌دلیل دستیابی به منابع درآمدی به این جرم گرایش پیدا می‌کنند، فقرزدایی از منطقه، ارتقای وضعیت معیشتی ساکنان، ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی و تخصیص بودجه کافی به منطقه برای این امر است. قطعاً این برنامه در برنامه‌های جاری دولت قرار دارد اما پیاده‌سازی آن همت و پیگیری زیادی را می‌طلبد. پیدا کردن منابع درآمدی و به‌کارگیری نیروهای بومی در این منطقه باید با جدیت توسط دولت انجام شود. شاید منابع درآمدی مورد نظر قابلیت رقابت با قاچاق مواد مخدر را نداشته باشد ولی

می‌تواند از انحراف افرادی که به اجبار و برای تأمین نیازهای اولیه خود به این سو گرایش پیدا کرده‌اند، جلوگیری کند.

بهره‌برداری از ظرفیت تولید برق در استان کرمان با استفاده از پنل‌های خورشیدی، احیای ظرفیت کشاورزی استان کرمان با استفاده از آبرسانی زیرسطحی، بهره‌برداری بهینه و دانش‌بنیان از ظرفیت معادن موجود در استان با حمایت از فعالان اقتصادی استان و جذب سرمایه‌های موجود برای فعالیت‌های رسمی و درآمدزا می‌تواند نقش به‌سزایی در رشد اقتصادی استان داشته باشد.

۴) *ایجاد امنیت همه‌جانبه در منطقه*: استان کرمان به دلیل مجاورت با استان‌های سیستان و بلوچستان به‌عنوان ورودی زمینی و استان هرمزگان به‌عنوان مبدأ دریایی ورود مواد مخدر به کشور، کویر لوت را در دل خود دارد و مسیری به کویر مرکزی دارد. این موضوع باعث شده است، این استان سریع‌ترین مسیر برای عبور قاچاق‌چیان از طریق مسیر کویر قلمداد شود. برای ایجاد امنیت همه‌جانبه این استان لازم است، مسیر قاچاق‌چیان از طریق هوایی پایش شود، مسیر تردد قاچاق‌چیان با اتکاء به ظرفیت مردم بومی تحت نظر قرار گیرد، از قاچاق‌چیان زندانی آزاد شده از طریق دولت حمایت شود تا آنان را از انحراف به‌وجودآمده در زندگیشان نجات دهد. عدم توجه به این مهم، دوباره آنان را به دام حمایتی قاچاق‌چیان سوق می‌دهد. ایجاد اعتماد به نظام و وعده‌های دولت با استفاده از ظرفیت افراد محبوب منطقه‌ای برای توجیه مردم امکان‌پذیر است. از طرفی قاچاق‌چیان شناسایی شده باید دائماً زیر نظر قرار گیرند. تشکیل بانک اطلاعاتی آنان یکی از راه‌کارهای نظارت بر اعمال آن‌هاست. برنامه‌های دقیق برای ایجاد اختلال در نظام مالی قاچاق‌چیان و کنترل منابع مالی آن‌ها نیز راه‌کار دیگری برای تأمین امنیت اقتصادی منطقه است. در این راستا، ورود اتباع خارجی و هرنوع فعالیت‌های آن‌ها در منطقه نیز باید زیر نظر قرار گیرد.

۵) ارتقای ایمنی مبتنی بر فناوری: بخشی از اقدامات برون‌سازمانی مبتنی بر ارتقای فناوری‌های پلیس است. این مهم در همه ابعاد باید مد نظر قرار گیرد. یعنی علاوه بر ارتقای فناوری‌ها و هوشمندسازی آن‌ها در دولت، این موضوع در سایر سازمان‌ها مثل وزارت راه، سایر نیروهای مسلح و ... نیز باید در اولویت قرار گیرد.

۶) ارتقای ایمنی مبتنی بر تعاملات بین‌سازمانی: ستاد مبارزه با مواد مخدر باید در وهله اول نقش همه سازمان‌های دخیل در امر مبارزه با مواد مخدر را احصاء و قدرالسهم آن‌ها را متناسب با نقش‌های ایفاء‌شده توسط آن‌ها را واگذار کند. و از طرفی همه سازمان‌های دخیل در این مأموریت را در قبال وظایف محوله پاسخ‌گو و در راستای مسئول‌سازی آن‌ها برنامه‌ریزی کند. پیگیری دیپلماسی برای پاسخ‌گو کردن کشورهای هم‌جوار نیز باید بیش‌ازپیش جزو برنامه‌های دولت باشد. علاوه بر این‌ها با توجه به این‌که عمده مسئولیت مقابله و مبارزه با مواد مخدر برعهده سازمان انتظامی است، سایر دستگاه‌های هم‌کار باید ظرفیت‌های خود را برای این مهم در اختیار پلیس قرار دهند و ستاد مبارزه با مواد مخدر ضمن شناسایی این ظرفیت‌ها، دستورالعمل‌های اجرایی لازم را ابلاغ کند. ظرفیت ستاد کل نیروهای مسلح، هوانیروز ارتش، یگان‌های بهیاری سپاه، هلال احمر و اورژانس، سازمان‌های مردم‌نهاد، ادارات راه، دهیارها، بخشداران، فرمانداران، ظرفیت خودرویی سایر سازمان‌ها برای استفاده مشترک در مأموریت‌ها، پشتیبانی رزمی مشترک بین‌سازمانی و تمرکز بر مأموریت‌های مشترک، مهم‌ترین برنامه‌هایی است که نیاز به تعامل و هماهنگی‌های بین‌سازمانی دارد. شاید هماهنگی بین نیروهای مسلح برای این امر، مهم‌ترین اقدام تعاملی است که ستاد کل نیروهای مسلح باید برعهده بگیرد. سازمان قضایی نیروهای مسلح نیز باید به چتر حمایتی برای مأمورین درگیر در عملیات تبدیل تا جرأت و جسارت اقدامات لازم به آنان داده شود. علاوه بر این‌ها، مقررات مرخصی زندانیان قاچاق‌چی مسلح نیز به‌نحوی اصلاح شود که هنگام اعطای مرخصی به

آن‌ها، اطلاع‌رسانی کامل به پلیس انجام شود تا پلیس نیز بتواند علاوه بر اقدامات نظارتی، اقدامات پیش‌گیری از تکرار جرم را نیز انجام دهد. با اصلاح قانون، اختیارات پلیس نیز در جرائم مشهود و نامشهود باید افزایش یابد. مضاف بر این‌که در بسیاری از موارد تعامل قوه قضائیه با پلیس می‌تواند در اجرای عملیات و تأمین امنیت فردی و احساس امنیت مأموران مبارزه با مواد مخدر تأثیرگذار باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

مبارزه با مواد مخدر نیازمند عزمی ملی و همکاری کلیه دستگاه‌ها و نهادهای دولتی اعم از قضایی، انتظامی و ... است، ولی در این مورد پلیس مأموریت‌های ویژه‌ای دارد. این مأموریت به جرائم همه‌جانبه مرتبط با مواد مخدر برمی‌گردد. مبارزه پلیس با جرائم مرتبط با مواد مخدر شامل عملیات اطلاعاتی، گشت‌های انتظامی، بازرسی‌های بدنی، اماکن و خودروپی، پاک‌سازی مسیر تردد قاچاق‌چیان و حفاظت از مرزهای دریایی و زمینی و سایر مأموریت‌های مشابه می‌شود. این مأموریت‌های همه‌جانبه منجر به بروز آسیب‌ها و چالش‌هایی می‌شود که برخی از آن‌ها امنیت فردی مأموران مبارزه با مواد مخدر را به‌خطر می‌اندازد. تهدیدات امنیت فردی ممکن است شامل تهدیدات عینی یا روانی باشد، یعنی ممکن است این تهدیدات برای مأمورین نمود عینی و بارز داشته باشد یا از جنبه روانی احساس ناامنی را در مأموران ایجاد کند. این پژوهش با هدف قرار دادن استان کرمان به‌عنوان یکی از مناطقی که به دلیل موقعیت جغرافیایی جولانگاه قاچاق‌چیان مواد مخدر شده و شدیداً در معرض خطرات و تهدیدات امنیتی برای کارکنان و مأموران سازمان انتظامی است، به‌دنبال دستیابی به پاسخی برای این پرسش بوده است که راه‌کارهای ارتقای امنیت فردی در عملیات مبارزه با مواد مخدر در فرماندهی انتظامی استان کرمان چیست؟ پژوهش‌گران این پژوهش با انجام مصاحبه با خبرگان این حوزه و استفاده از راهبرد تحلیل مضمونی، راه‌کارهای درون و برون‌سازمانی را احصاء کردند.

مهم‌ترین عامل در انجام عملیات مبارزه با مواد مخدر، منابع انسانی است. امنیت فردی منابع انسانی در مراحل قبل، حین و بعد از عملیات باید تأمین شود و از طرفی مأموران مبارزه با مواد مخدر قبل از انجام عملیات باید احساس امنیت داشته باشند. این احساس زمانی حاصل می‌شود که هم نیروها آمادگی لازم برای عملیات را داشته باشند و هم پشتیبانی مناسب را درک کنند تا تعداد صدمات و آسیب‌های فردی هم در مأموریت‌ها کاهش یابد. این موضوع درون سازمان با اتکاء به فرماندهی هوشمند و فناوری‌های به‌روز و ارتقای سطح مهارت‌های آنان امکان‌پذیر می‌شود و در خارج از سازمان هم حمایت‌های قضایی و هم حمایت‌های سایر سازمان‌ها باید از سوی مأموران درک شود.

در شرایط کنونی به‌ویژه در منطقه کرمان بدون در نظر گرفتن توان برون‌سازمانی و هماهنگی آن با ظرفیت‌های درون‌سازمانی، امکان نیل به اهداف کلان مبارزه با مواد مخدر تقریباً ممکن نخواهد بود، زیرا در محیط بسیار سنتی و به‌شدت متغیر کنونی این استان، همراهی و هم‌افزایی ظرفیت‌های برون‌سازمانی در راستای اهداف سازمانی، مدیریت صحیح و به‌کارگیری بهره‌ورانه توان برون‌سازمانی، بهترین الگو برای نیل به اهداف مورد نظر در سازمان انتظامی است.

راه‌کارهای ارتقای امنیت فردی در عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر در استان کرمان در شکل ۲ به‌صورت خلاصه‌شده آمده است. راه‌کارهای پانزده‌گانه ارائه‌شده در این مقاله نیاز به پیاده‌سازی دارد. مسئول پیاده‌سازی راه‌کارهای نه‌گانه درون‌سازمانی مندرج در جدول ۲ و توضیحات ذیل آن، سازمان پلیس است که باید با پیگیری پلیس مبارزه با مواد مخدر، راه‌کارهای اجرایی حاصل از این پژوهش را به‌منصهٔ ظهور برساند. راه‌کارهای شش‌گانه برون‌سازمانی مندرج در جدول ۳ و توضیحات ذیل آن نیز با پیگیری‌های ستاد مبارزه با مواد مخدر ریاست جمهوری می‌تواند جامهٔ عمل بپوشد. پس اجرایی شدن این راه‌کارها نیازمند تشکیل ستاد ویژه یا ساختار جدید نیست.

شکل ۲: راه کارهای ارتقای امنیت فردی کارکنان در عملیات های مبارزه با مواد مخدر استان کرمان

پیشنهادهای

راه کارهای درون و برون سازمانی ارتقای امنیت فردی کارکنان در عملیات های مبارزه با مواد مخدر در این مقاله به بحث گذاشته و ساختارهای اصلی و کلان اجرای این راه کارها معرفی شد. بر اساس یافته های این پژوهش پیشنهاد های زیر ارائه می شود:

- شیوه های مبارزه با مواد مخدر متناسب سازی و تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری روزآمد شود؛
- ایستگاه های بازرسی به سامانه های به روز به ویژه سامانه اطلاعات مکانی تجهیز شوند؛

- برای ارتقای اشراف اطلاعاتی از توان اطلاعاتی سایر نهادها و سازمان‌های مرتبط بهره‌برداری شود و شبکه منابع و مخبران به‌صورت نظام‌مند توسعه یابد؛
- برای تقویت و توسعه رویکرد تعامل‌گرایی، از ظرفیت همکاری و تعامل مردمی و ظرفیت رابط مواد مخدر در کشورهای افغانستان و پاکستان استفاده کامل به‌عمل آید؛
- برای هوشمندگرایی پلیس مبارزه با مواد مخدر از ظرفیت و قابلیت فضای مجازی و سایبر و نیز از تجهیزات و لوازم الکترونیکی و اپتیکی کنترلی و پایشی استفاده و در صورت نیاز، تجهیزات لازم خریداری و در اختیار پلیس قرار گیرد؛
- صیانت و شایسته‌گزینی در کارکنان و مدیران برای افزایش انگیزه و مهارت نیروهای عملیاتی و کاهش آسیب‌پذیری کارکنان، ایمن‌سازی روانی و جسمی آنان بسیار مؤثر و مورد تأکید است.

سپاس‌گزاری

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد است و از هیچ حمایت مالی برخوردار نبوده است. نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از همکاری صمیمانه مسئولین و کارشناسان مبارزه با مواد مخدر در استان کرمان به‌دلیل ارائه دانش ضمنی خود در ارتباط با موضوع، تقدیر و تشکر کنند.

منابع

آقاراضی، مصطفی (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی انتصاب نظام مدیران حرفه‌ای در سازمان‌های دولتی ایران. *فصلنامه نظارت و بازرسی*، ۱۴۰۲ (۶۳)، ۶۵-۱۱۰. قابل بازیابی از:

doi: ۱۰.۲۲۰۳۴/si.۲۰۲۳.۱۰۰۳۶۵
http://si.jrl.police.ir/article_۱۰۰۳۶۵.html

باقری، محسن، احتشامی، علی، و معصوم‌بیگی، مهدی (۱۴۰۰). چالش‌های درون‌سازمانی مبارزه با مواد مخدر (مورد مطالعه: فرماندهی انتظامی استان اصفهان). *فصلنامه دانش مبارزه با مواد مخدر*، ۲ (۳)، ۵۳-۲۷. قابل بازیابی از:

http://dlek.jrl.police.ir/article_۹۷۷۷۸.html.

حسینی، سید مرتضی، حسینی، سید محمد، زاهدی، عبدالوحید، و فروتن، امیر (۱۴۰۰). رابطه مجازات جرم قاچاق مسلحانه مواد مخدر و روان‌گردان با مؤلفه هماهنگی (مطالعه موردی: قضات دادگستری استان تهران). *مجله پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی*، ۱۲ (۴۸)، ۱۶۹-۱۵۳. قابل بازیابی از:

https://jpir.takestan.iau.ir/article_۶۸۵۲۵۹.html.

خبرگزاری مهر (۱۴۰۲). استان کرمان رتبه دوم کشوری کشف مواد مخدر را دارد. قابل بازیابی از:

<https://www.mehrnews.com/news/۵۸۷۴۱۵۳>

رهامی، روح‌الله (۱۳۹۳). بررسی وظیفه دولت‌ها در حفظ امنیت فردی انسان‌ها. *فصلنامه پژوهش حقوق عمومی*، ۴۲ (۱۵)، ۲۱۱-۱۸۵. قابل بازیابی از:

https://journals.atu.ac.ir/article_۶۱۳.html.

علی‌زاده، عبدالرضا، و کاویانی، محمدهادی (۱۳۹۰). حق امنیت فردی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. *مطالعات حقوق خصوصی (حقوق)*، ۴۱ (۴)، ۲۷۲-۲۵۷. قابل بازیابی از:

Dor: ۲۰,۱۰۰۱,۱,۲۵۸۸۵۶۱۸,۱۳۹۰,۴۱,۴,۱۴,۸
https://jlq.ut.ac.ir/article_۲۹۷۷۱.html

غنجدی، علی (۱۳۸۷). کلیات مواد مخدر. تهران: معاونت آموزش ناجا.

فرماندهی انتظامی استان کرمان (۱۴۰۰). *بولتن خبری پلیس مبارزه با مواد مخدر استان*.

قاسمی، محمدعلی (۱۳۸۴). امنیت انسانی: مبانی مفهومی و الزامات راهبردی. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۸(۳۰)، ۸۳۳-۸۱۷. قابل‌بازیابی از:

[doi: ۲۰,۱۰۰۱,۱,۱۷۳۵۰۷۲۷,۱۳۸۴,۸,۳۰,۶,۴](https://quarterly.risstudies.org/article_۹۸۸.html)
https://quarterly.risstudies.org/article_۹۸۸.html

کرمی، حمیدرضا، جزینی، علیرضا، کریمی، مجید، و سلیمانی، سیروس (۱۳۹۸). بررسی چالش‌های پلیس مبارزه با مواد مخدر در مقابله با انحراف پیش‌سازها از مسیر قانونی. پژوهش‌های دانش انتظامی، ۲۱(۳)، ۲۰۸-۱۷۹. قابل‌بازیابی از:

http://pok.jrl.police.ir/article_۹۳۱۰۸.html

کنعانی، اکبر، و یآوری، علیرضا (۱۴۰۱). بررسی عوامل علیّی حوادث در عملیات‌های پلیسی و پیامدهای آن. فصلنامه نظارت و بازرسی، ۱۴۰۱(۶۰)، ۷۲-۳۷. قابل‌بازیابی از:

[doi: ۱۰,۲۲۰۳۴/si.۲۰۲۲,۹۹۲۷۴](http://si.jrl.police.ir/article_۹۹۲۷۴.html)
http://si.jrl.police.ir/article_۹۹۲۷۴.html

موسی‌پور عسکری، ابوذر، بلندیان، غلامحسین، و مرتضویان، سیدعلی (۱۴۰۱). آسیب‌شناسی ترانزیت مواد مخدر با رویکرد اجتماعی-شهری و منطقه‌ای (مورد مطالعه: استان کرمان). جغرافیای اجتماعی شهری، ۲۹(۲)، ۲۹۵-۲۷۵. قابل‌بازیابی از:

[doi: ۱۰,۲۲۱۰۳/JUSG.۲۰۲۲,۲۰۸۵](https://jmsg.uk.ac.ir/article_۳۴۶۶.html)
https://jmsg.uk.ac.ir/article_۳۴۶۶.html

مؤیدی، علی، و آقابابایی، داود (۱۳۹۴). عملیات پنهان مبارزه با مواد مخدر. تهران: ناجی‌نشر.

Ein, N., Plouffe, R.A., Liu, J.J.W. et al. (۲۰۲۳). Physical and psychological challenges faced by military, medical and public safety personnel relief workers supporting natural disaster operations: a systematic review. *Current Psychology*. Retrieved From:

<https://link.springer.com/article/۱۰,۱۰۰۷/s۱۲۱۴۴-۰۲۳-۰۴۳۶۸-۹>
<https://doi.org/۱۰,۱۰۰۷/s۱۲۱۴۴-۰۲۳-۰۴۳۶۸-۹>

Langan, S.P., Manning, C.N., Morrissey, M.C. et al. (۲۰۲۳). Efficacy of two intermittent cooling strategies during prolonged work-rest intervals in the heat with personal protective gear compared with a control condition. *European Journal of Applied Physiology*, ۱۲۳, ۱۱۲۵-۱۱۳۴. Retrieved From:

<https://link.springer.com/article/۱۰,۱۰۰۷/s۰۰۴۲۱-۰۲۳-۰۵۱۳۹-x>
<https://doi.org/۱۰,۱۰۰۷/s۰۰۴۲۱-۰۲۳-۰۵۱۳۹-x>

Lubkowski P, Krygier J, Sondej T, Dobrowolski AP, Apiecionek L, Znaniecki W, Oskwarek P. (۲۰۲۳) Decision Support System Proposal for Medical Evacuations in Military Operations. *Sensors*. ۲۳(۱۱):۵۱۴۴. Retrieved From:

<https://www.mdpi.com/1424-8220/23/11/5144>

<https://doi.org/10.3390/s23115144>

Sushma, B., Devi, D. Priyanka, Mounika, j., & et al. (۲۰۲۳). Developing Advanced Health Monitoring and Alerting System for Military Personnel in Combat Zones. *Industrial Engineering Journal*, (۵۲)۴, ۴۰۵-۴۰۹. ISSN: ۰۹۷۰-۲۵۵۵. Retrieved From:

http://www.journal-iiie-india.com/1_apr_23/54

